

SHO'BA: Iqtisodiyot fanlari

DAVLAT XARIDLARI JARAYONINI RAQAMLASHTIRISH VA
TRANSFORMATSIYASI: SAMARADORLIK VA OCHLIQLIK SARI

Soliyev Dilmurod Jamolovich

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti, katta o'qituvchisi, dilmurodsoliev7@gmail.com.

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda davlat xaridlari jarayonini raqamlashtirish va transformatsiya qilishning dolzarb masalalarini o'rganadi. Tadqiqotda elektron platformalar, ma'lumotlarning markazlashtirilishi, avtomatlashtirish va sun'iy intellektdan foydalanish kabi raqamli transformatsiyaning asosiy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Raqamlashtirishning shaffoflik, samaradorlik, xarajatlarni tejash va korrupsiyaga qarshi kurash kabi afzalliklari ko'rsatilgan. Shu bilan birga, texnik infratuzilma, ma'lumotlar sifati, qonunchilik bilan amaliyot o'rtasidagi tafovut va malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolar ham yoritilgan. Maqolada kelajakda tizimlarni integratsiyalash, kiberxavfsizlikni mustahkamlash, katta ma'lumotlar tahlilidan foydalanish va doimiy ta'lim dasturlarini joriy etish kabi ustuvor vazifalar belgilangan. Xulosa qilib, davlat xaridlarini raqamlashtirish nafaqat texnologik yangilanish, balki davlat boshqaruvidagi yondashuvning o'zgarishi sifatida baholanadi.

Kalit so'zlar: davlat xaridlari, raqamlashtirish, transformatsiya, shaffoflik, samaradorlik, elektron platforma, korrupsiyaga qarshi kurash, ma'lumotlar bazasi, avtomatlashtirish, raqobat.

Аннотация: Данная статья исследует актуальные вопросы цифровизации и трансформации процесса государственных закупок в Узбекистане. В работе анализируются основные направления цифровой трансформации, такие как внедрение электронных платформ, централизация данных, автоматизация и использование искусственного интеллекта. Показаны преимущества цифровизации, включая прозрачность, эффективность, экономию средств и борьбу с коррупцией. Вместе с тем, освещены такие проблемы, как техническая инфраструктура, качество данных, разрыв между законодательством и практикой, а также нехватка квалифицированных кадров. В статье определены приоритетные задачи на будущее, включая интеграцию систем, усиление кибербезопасности, использование анализа больших данных и внедрение программ непрерывного обучения. В заключение, цифровизация государственных закупок оценивается не только как технологическое обновление, но и как изменение подхода к государственному управлению.

Ключевые слова: Государственные закупки, цифровизация, трансформация, прозрачность, эффективность, электронная платформа, борьба с коррупцией, база данных, автоматизация, конкуренция.

Abstract: This article examines current issues of digitalization and transformation of the public procurement process in Uzbekistan. The study analyzes key directions of digital transformation, such as the implementation of electronic platforms, data centralization, automation, and the use of artificial intelligence. The advantages of digitalization, including transparency, efficiency, cost savings, and anti-

corruption measures, are highlighted. At the same time, problems such as technical infrastructure, data quality, the gap between legislation and practice, and the lack of qualified personnel are addressed. The article identifies priority tasks for the future, including system integration, strengthening cybersecurity, utilizing big data analytics, and implementing continuous training programs. In conclusion, the digitalization of public procurement is evaluated not only as a technological update but also as a shift in the approach to public administration.

Keywords: Public procurement, digitalization, transformation, transparency, efficiency, electronic platform, anti-corruption, database, automation, competition.

KIRISH

Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimida davlat xaridlari nafaqat iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi, balki byudjet mablag'laridan samarali foydalanish, shaffoflik va raqobatni ta'minlashning asosiy vositasidir. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar davlat xaridlari sohasini ham yangi, yuqori bosqichga ko'tardi. Ushbu tezisdavlat xaridlari jarayonining raqamlashtirish va transformatsiya yo'nalishlari, ularning afzalliklari, duch kelinayotgan muammolar va kelajakdagi istiqbollari chuqur tahlil qilinadi.

Raqamli transformatsiyaning asosiy yo'nalishlari

O'zbekistonda davlat xaridlarini raqamlashtirish bir qator ustuvor yo'nalishlar asosida amalga oshirilmokda:

Yagona elektron platformalarning joriy etilishi: Davlat xaridlari jarayoni-ning barcha bosqichlari – rejalashtirishdan(reja-jadvallarni joylashtirish), e'lon qilish, takliflarni qabul qilish, tender va auktsionlarni o'tkazish, shartnoma tuzish va monitoring qilish – maxsus axborot portallari (masalan, xarid.mf.uz) va elektron tizimlar orqali amalga oshirilmokda. Bu jarayonni tezlashtirish bilan birga qog'oz ishini va byurokratik to'siqlarni kamaytirdi. Elektron imzo va shaffof raqamli protokollar orqali har bir qadam hujjatlashtiriladi, bu esa hodisalarning izini o'tkazish va ularni tekshirish imkoniyatini beradi.

Ma'lumotlarning markazlashtirilishi va ochiqligi: "Shartnomalarning yagona reystri", "Insofsiz ijrochilarning yagona reystri" va "Yagona yetkazib beruvchilar reystri" kabi tizimlar orqali barcha ma'lumotlar yagona ma'lumotlar bazasida to'planadi va ochiq tarzda taqdim etiladi. Bu potentsial korrupsiya xavfini pasaytirish, ishtirokchilar uchun teng shartlar yaratish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish imkonini beradi. Har qanday fuqaro kim, qancha summaga va qaysi maqsadda shartnoma tuzganini osongina ko'rishi mumkin.

Avtomatlashtirish va sun'iy intellektdan foydalanish: Xaridlarni rejalashtirish, takliflarni dastlabki tekshirish va baholash mezonlarini qo'llashda avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish kengayib bormokda. Kelajakda sun'iy intellekt yordamida bozordagi narxlarni tahlil qilish, shartnoma shartlarini optimallashtirish, xavf-tahlillarini amalga oshirish va hatto "Insofsiz ijrochilar reyestri"ni avtomatik monitoring qilish samaradorlikni yanada oshirishi mumkin.

Xarid usullarining diversifikatsiyasi: Raqamlashtirish nafaqat tender va auktsionlarni, balki "elektron do'kon", "kichik qiymatli xaridning soddalashtirilgan tartibi" kabi tezkor va

samarali usullarni ham joriy qilish imkoniyatini berdi. Bu kichik biznes va yakka tadbirkorlar uchun davlat xaridlarida ishtirok etish imkoniyatini kengaytirdi.

Raqamlashtirishning asosiy afzalliklari

Davlat xaridlari jarayonini raqamlashtirish bir qator ijobiy o'zgarishlarni olib keldi:

Shaffoflik va ochiqlik: Barcha jarayon onlayn rejimda kuzatilishi mumkin, bu noaniqlik va "soyali" bitimlarning oldini oladi. Bu nafaqat ishtirokchilarning ishonchini oshiradi, balki davlatning o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi.

Samaradorlik va tezkorlik: Elektron auksionlar va tenderlar jarayonni sezilarli darajada tezlashtirdi. Vaqt va resurslar tejandi, xarid qilish muddatlari qisqardi. Masalan, boshlang'ich narxni pasaytirish uchun o'tkaziladigan auksion orqali tovarlarni yetkazib berish muddati yetti kundan kam bo'lmasligi to'g'risidagi qoida tezlik talabini aks ettiradi.

Xarajatlarni optimallashtirish: Raqobatni kuchaytirish va boshlang'ich narxni pasaytirish uchun o'tkaziladigan elektron auksionlar orqali byudjet mablag'larini sezilarli darajada tejash imkoni yuzaga keldi. Bu esa jamg'armalarni jamiyatning boshqa muhim ehtiyojlariga yo'naltirish imkonini beradi.

Korrupsiyaga qarshi kurash: Inson omilining ta'sirini cheklash, barcha amallarning raqamli izini qoldirish va yagona reystrlar orqali nazorat qilish korrupsiya xavfini minimallashtirishga xizmat qiladi. "Insofsiz ijrochilar reystri" kabi tizimlar tanbeh beruvchi vazifasini bajaradi.

Muammolar, to'siqlar va ustuvor vazifalar

Jarayon hali ham bir qator muammolarga duch kelmoqda:

Texnik infratuzilma va raqamli savodxonlik: Ayrim hududlarda barqaror internet ta'minoti, raqamlashtirilgan hujjatlar bilan ishlash ko'nikmasi va qisman ishtirokchilarning raqamli savodxonligining pastligi to'siq bo'lib qolmoqda. Bu raqamli tafovutni keltirib chiqaradi.

Ma'lumotlar sifatining ta'minlanishi: Elektron tizimlarga kiritiladigan ma'lumotlarning to'liq, aniq va o'z vaqtida joylashtirilishini ta'minlash muhim vazifa hisoblanadi. Reja-jadvallarni o'z vaqtida joylashtirmaslik ma'muriy javobgarlikka tortilishga olib kelishi mumkin.

Islahotlarning amalda qo'llanilishi: Qonunchilikda nazarda tutilgan qat'iy qoidalarning (masalan, reja-jadvallarni o'z vaqtida joylashtirish, baholash mezonlarini aniq belgilash) amalda barcha darajalarda qat'iy bajarilishi talab etiladi. Qonun bilan amaliyot o'rtasidagi bo'shliqni qoplash zarur.

Kadrlar tayyorlash zarurati: Zamonaviy davlat xaridlari menejerlari nafaqat huquq va moliya sohasida, balki axborot texnologiyalari va ma'lumotlar tahlilida ham bilimli bo'lishlari kerak.

Kelajakdagi ustuvor vazifalar qatoriga quyidagilar kiradi:

- Tizimlarni (masalan, moliya, soliq va xarid portallarini) chuqurroq integratsiyalash.
- Kiberxavfsizlikni mustahkamlash va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish.
- Ishtirokchilar va davlat xodimlari uchun doimiy o'quv va malaka oshirish dasturlarini joriy etish.

● Katta ma'lumotlar (big data) tahlilidan foydalangan holda strategik xaridlarni rejalashtirish va narx monitoringini joriy etish.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda davlat xaridlari jarayonining raqamli transformatsiyasi bu nafaqat texnologik yangilanish, balki davlat boshqaruvidagi yondashuvning tubdan o'zgarishidir.

Ushbu yo'lda ma'lum qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, raqamlashtirish orqali erishilayotgan shaffoflik, samaradorlik va byudjet mablag'larining tejamkorligi tizimni yanada ishonchli, adolatli va raqobatbardosh qilish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qilmokda.

Davlat xaridlarini yanada zamonaviy, ogilona va fuqarolar manfaatlariga xizmat qiluvchi tizimga aylantirish borasidagi izlanishlar davom etmoqda. Muvaffaqiyatli transformatsiya qonunchilik doirasini takomillashtirish, texnik infratuzilmani rivojlantirish, eng muhimi, inson kapitalini investitsiyalash orqali amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to'g'risida"gi Qonuni, №O'RQ-684, 22.04.2022.
3. O'zbekiston Respublikasining Budjet kodeksi, №O'RQ-360, 26.12.2013.
4. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi, 21.12.1995.
5. O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni, №O'RQ-419, 03.01.2017.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat xaridlari tizimini yanada takomillashtirish va davlat xaridlari jarayoniga tadbirkorlik sub'ektlarini keng jalb qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, №PQ-4544, 05.12.2019.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlat xaridlari jarayonlarini amalga oshirish tartibi to'g'risida"gi nizomi (tasdiqlangan 28.12.2022).
- Burxanov U. Davlat xaridi. - Toshkent: infoCOM.UZ MChJ nashriyoti, 2010. - 215 b.
8. <http://xarid.mf.uz/>
9. <http://www.mf.uz/>
10. <http://xarid.uzex.uz/>
11. <http://etender.uzex.uz/>